

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE YENİ BİR YOL: DRAMA

A NEW COURSE IN NURSING EDUCATION: DRAMA

Sultan Esra SAYAR¹, Cantürk ÇAPIK²
¹ Öğr.Gör.Dr. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzurum
²Prof.Dr. Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum

Özet

Bilginin devamlı değiştiği günümüzde hemşirelik eğitimi de çağa uygun şekilde tasarlanmak durumundadır. Hemşirelik eğitiminde klinik uygulama becerileri, öğrencilerin hastanede görev yapmak üzere gerekli yetkinlikleri kazanmaları üzerine yoğunlaşmaktadır. Ancak, klinik muhakeme ve kritik düşünme yeteneği hemşirelik uygulamalarının öncüsü kabul edildiğinden pedagojik yöntemlerin artırılması gerekmektedir. Hemşirelik eğitimleri boyunca mesleğin bilgisi öğretilirken birçok eğitim yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntemlerden birisi de dramadır. Drama; bireylerin çeşitli roller üstlenmelerini, bu roller ile başkalarının olaylar karşısında nasıl davrandıklarını anlamalarını ve görmelerini, dili ve iletişimi etkili bir biçimde kullanmalarını sağlamaktadır. Dramanın eğitimlerin içine entegre edilmesi, hemşirelik öğrencilerinin eğitime aktif katılımını sağlayarak eğitimin etkinliğini ve kalıcı bilginin öğrenilme düzeyini artırmaktadır. Bu makale de, hemşirelik eğitiminde drama kullanımının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Drama; Hemşirelik eğitimi; Hemşirelik

Abstract

In today's world where information is constantly changing, nursing education has to be designed in accordance with the age. Clinical practice skills in nursing education focus on students gaining the necessary competencies to work in the hospital. However, pedagogical methods need to be increased, as clinical reasoning and critical thinking ability are considered the pioneers of nursing practice. Many educational methods are used while teaching the knowledge of the profession throughout the nursing education. One of these methods is drama. Drama; It enables individuals to assume various roles, to understand and see how others behave in the face of events, and to use language and communication effectively. Integrating drama into education increases the effectiveness of education and the level of learning permanent knowledge by ensuring active participation of nursing students in education. In this article, it is aimed to evaluate the use of drama in nursing education.

Keywords: Drama; Nursing education; Nursing

ORCID ID: E.S.S 0000-0002-3798-2066; C.C. 0000-0002-2020-6239

Sorumlu Yazar: Öğr.Gör.Dr. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzurum

E-mail: esrated@hotmail.com

Geliş tarihi/ Date of receipt: 01.07.2021

Kabul tarihi / Date of acceptance: 21.12.2021

GİRİŞ

Bilginin sürekli güncellendiği, kazanılması gereken beceri ve tutumların sürekli yenilendiği günümüz koşullarında sağlık sistemlerini güçlendirmek, eğitim ve sağlık sistemlerini birbiri ile kaynaştırmak için yeni yaklaşımlar benimsenmesi ve eğitimde dönüşüm konusunda küresel bir strateji oluşturulması gerekliliği belirtilmiştir (1). 2010 yılı Lancet raporuna göre; tıp ve hemşirelik alanlarında yüksek eğitim için ortak strateji geliştirilmesi gerektiği bildirilmiştir. Bu raporda mesleki bağlılık vurgulanırken, bir yandan da sınırların ötesine geçmenin önemi vurgulanmaktadır. Bu durum ise, hemşireler için profesyonel sağlık hizmeti sunumunda daha büyük bir özerklik anlamına gelmektedir (2).

Günümüz hemşirelik lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğunu Z kuşağı oluşturmaktadır. Hemşirelik eğitimcileri, öğrencilerin dikkatini çekecek, öğrencileri motive edecek öğretim tekniklerini eğitime entegre etmek durumundadır (3). Eğitimciler, drama temelli eğitim ilkeleri, tiyatro gibi yöntemler aracılığıyla öğrenimi ilgi çekici hale getirebilmektedirler (4). Dramanın eğitimde kullanılması kavramı özellikle Carl Rogers'ın hümanist ve insan merkezli felsefesi ile önem kazanmıştır. Rogers, kişinin iyileşme ve öğrenmesi için bireyin kişisel gücüne inanmaktadır. Rogers'e göre eğitimi veren kişi kontrol pozisyonunu bir kenara bırakırsa ve geçici olarak öğrencinin yaratıcı enerjisini ön plana çıkarırsa kişisel gelişimi daha iyi teşvik edebilir. Dramada öğrenenin deneyimleri oturumu yönlendirir, eğitici sadece kolaylaştırıcı olarak süreci takip eder. Drama ile öğrenmede; rahat, ilgi çekici bir ortamda öğrenci etkileşimi ve geri bildirim mümkün olmaktadır. Eğitimciler, dramayı motive edici olarak görmekte ve öğrencilerin derse katılımını arttırdığını belirtmektedir. Drama, birçok hemşirelik eğitimine adapte edilebilmektedir (5).

Drama ayrıca çatışma yönetimini, iletişim becerilerini ve empatik anlayışın gelişimini arttırmaktadır (5). Drama, empati gelişimi ve yansıtıcı uygulamalar için değerli bir araç olarak görülmektedir. Her ne kadar empatik anlayışın gelişimi, terapötik ilişkiler için önemli bir bileşen olarak görülse de, mesleki ve iş dışında olan ilişkilerde de empatiye her zaman ihtiyaç duyulmaktadır (6).

Empati öğretimi için dramayı sınıfta kullanmak, öğretimin pekiştirilmesi için mükemmel bir ortam sağlamaktadır (7). Yaratıcı dramanın empatinin gelişimine etkisini örneklendirecek olursak; hemşirelik öğrencilerine ayaklarının kenarlarına basarak sınıfın içinde dolaşmaları talimatı verilir. Birkaç dakika sonra durmaları ve yaptıkları hakkındaki görüşlerini paylaşmaları istenir. Bazıları acıyı, bazıları da akranları tarafından rencide edilmeyi, bazıları ise yaşlı veya engelli kişilerin nasıl hissettiğini anlamaya başlar. Bu alıştırma ile öğrenciler başka birinin yerine geçmeyi, başkasının ruh halini anlamayı öğrenebilirler. Drama ile eğitime katılan öğrenci; hem teorik hem de uygulama becerilerinde pratiklik kazanır (8).

Öğrenci hemşireleri yetiştirmek ve eğitmek için çeşitli öğretim yöntemleri sınırlı hale geldikçe etkili öğrenmeye yönelik alternatif girişimler geliştirme arayışı artmaktadır. Hemşirelik mesleği saygı, empati ve anlayış için gerekli hümanistik beceri ve tutumların duygusal gelişimini deneyimsel bir metodoloji ile sağlamaktadır. Dramanın hemşirelik eğitiminde kullanılması, öğrencinin değerli hissetmesine ve öğrenmenin merkezinde olmasına izin vermenin bir yoludur. Öğrencilerin pasif gözlemciler yerine aktif katılımcılar olması sağlanabilir (9).

Günümüzde öğrencilerin yaparak, yaşayarak öğrenme taleplerinin artmasına rağmen, eğitimciler geleneksel eğitim yöntemlerini kullanmayı tercih etmektedir. Dramanın eğitimde kullanımı, öğrenmeyi teşvik eder. Öğrenciler tehlikesiz bir ortamda aktif ve öğrenci merkezli öğrenmeyi sürdürürler. Anında geribildirim almak, öğrenci için öğrenmeyi çekici kılmaktadır. Öğrenciler; işitsel, görsel ve bilişsel alanlardan birini tercih edebileceğinden eğitimciler farklı öğrenme stillerine hitap etmek için birden fazla öğretim stratejisini kullanmak durumundadırlar (10). Hemşirelik öğrencileri, eğitim ortamına daha önceki yaşam deneyimi ve bilgisi ile birlikte gelmektedir. Dramanın önceden öğrenilen bilgileri güçlendirmenin etkili bir yolu olduğu bilinmektedir ve bilginin kalıcılığını arttırdığı söylenebilir (4).

Hemşirelik Eğitiminde Drama Örnekleri

Hemşirelik eğitimleri boyunca mesleğin bilgisi öğretilirken birçok eğitim yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntemlerden birisi de dramadır. Drama; bireylerin çeşitli roller üstlenmelerini, bu roller ile başkalarının olaylar karşısında nasıl davrandıklarını anlamalarını ve görmelerini, dili ve iletişimi etkili bir biçimde kullanmalarını sağlamaktadır. Dramanın eğitimlerin içine entegre edilmesi, hemşirelik öğrencilerinin eğitime aktif katılımını sağlayarak eğitimin etkinliğini ve kalıcı bilginin öğrenilme düzeyini artırmaktadır (11,12). Dramanın hemşirelik eğitiminde kullanılan bir örneği de tiyatrodur. Middlewick ve arkadaşlarının 2012 (13) yılında yaptıkları çalışmalarında hemşirelik bölümü akademisyenleri, hemşirelik uygulamalarını gösteren kısa senaryolar sahnelemişlerdir. Senaryoların sonu her zaman arzu edildiği gibi olmamıştır. Daha sonra sahne yeniden canlandırılmış ve öğrenciler sonucu olumlu olarak değiştirmek için karakterlerle etkileşime girmişlerdir (13). McClimens ve Scott (14) tarafından yayınlanan başka bir makalede, engelli bireylerden oluşan bir tiyatro grubu, hemşirelik öğrencileri için bir oyun gerçekleştirmişlerdir. Tuxbury ve arkadaşları (15), ise yaşam sonu bakım hakkında kısa bir oyun sergilemişlerdir.

Bates'in (16) çalışmasında kullanılarak yaratıcı drama kurgusal vakalar oluşturulmuş ve öğrenciler, sonucun nasıl olması gerektiğini düşündüklerini göstermek için elektronik oylama yöntemi ile izleyici olarak katılmışlardır. Ölüm ve ölümün duygusal yönleriyle ilgili bir oyunu içeren Welsh ve Lowry'nin (17) çalışmasında, hemşirelik öğrencileri için bir senaryo yazılmış ve uygulanmıştır. Başka bir projede hemşirelik öğrencileri tarafından yazılmış ve intihar vakaları hakkında kısa bir oyun sergilenmiştir (18). Welch ve Welch (19) tarafından yayınlanan makalede, Ruh sağlığı hemşireliği dersi kapsamında klinik deneyimlere örnek olacak bir oyun, hemşirelik ve drama bölümü personeli tarafından yazılmış ve sergilenmiştir.

İki ayrı makalede hemşirelik öğrencileri drama, yansıma ve sözlü ifadeler kullanarak bakım durumlarını araştırmışlar ve doğaçlama, rol yapma ve tiyatro gibi çeşitli drama tekniklerini kullanmışlardır (20,21).

Pedagojik bir strateji olarak drama, öğrencilerin gelecekteki meslekte ihtiyaç duydukları becerileri geliştirmelerine yardımcı olmak için kullanılmıştır. İlaveten drama, öğrencileri belirli durumlara hazırlamak ve belirli ihtiyaçları olan hastalarla baş etmek için de kullanılmıştır (22).

Makalelerin çoğunda drama, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmek için kullanılmıştır (13, 23-25). Hemşirelik eğitimde dramanın kullanıldığı çalışmalar incelendiğinde; eğitimde drama kullanımının; hemşirelerin hastaların bakış açılarını anlamasını kolaylaştırdığı ve hastaların tutumlarını ve tepkilerini anlamayı sağladığını göstermektedir (23-26). Bir makalede drama çocuk oyuncuların afettede olarak rol aldığı bir oyun için kullanılmıştır. Drama öğrencilerin öğrenme sürecine aktif olarak katılmalarını sağlayarak, empati gibi soyut kavramları öğretmek için değerli bir yöntem olarak bildirilmiştir (27). Başka bir çalışmada, öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin iletişim kurma becerilerine dramanın etkisi saptanmıştır. Böylece drama öğrencinin öğrenmesi için fayda sağlayarak, fiili sonuçları olmayan bir ortamda durumlara tepki verme imkanı sunar (28). Diğer iki makalede (15,29) drama, öğrencileri palyatif dönemdeki hastalar ve psikiyatrik hastalarla tanışmaya ve iletişim kurmaya hazırlamak için kullanılmıştır. Bu faaliyetler, öğrencilerin hastalarla karşılaşmadan, klinik deneyimden önce bilgi, beceri ve tutum kazanmalarını sağlar. Öğrenciler, drama etkinliği ile birlikte yapılan yansımalarda ölüm ve ölüme dair kendi duygularını incelerken, yaşamın ilerleyen dönemlerinde öz bakım stratejilerini öğrenebilirler. Drama yoluyla bakım uygulamaları, öğrencilerin kaygılarının yerini güven duygularının almasına yardımcı olmaktadır (30).

Ayrıca ülkemizde yapılan çalışmalarda değişik grupların eğitimi için hemşireler tarafından dramanın kullanıldığı saptanmıştır. Ayrıca bu eğitimlerin hedef gruplarda pozitif yönde bir değişiklik oluşturduğu görülmüştür (31-34).

Güney'in (31) astım hastalığı olan adölesanlara uygulanan yaratıcı drama temelli destek programının psikososyal uyuma etkisini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, deney

grubundakiler içe yönelim ve toplam problem alanlarından anlamlı şekilde daha iyi puan aldıkları belirlenmiştir. Acar'ın (32) çalışmasında hafif şişman ve şişman ergenlere yaratıcı drama ile verilen beslenme ve egzersiz eğitiminin bilgi, tutum ve davranışlara etkisi incelenmiş ve eğitim sonrası hem bilgi, tutum ve davranışlarda hem de vücut ağırlığında anlamlı değişimler saptanmıştır. Buna rağmen, Uslu'nun (33) diyabet tanısı alan adölesanlara verdiği yaratıcı drama eğitimi sonrası algılanan stres, problem çözme, umutsuzluk puanları ve HbA1c değerleri arasında önemli bir fark olmadığı belirlenmiştir. Tedik'in (34) adölesanlarla gerçekleştirdiği çalışmasında eğitimler sonucu öğrencilerin sigara algısı ve sağlık denetim odağında pozitif yönde değişimler saptanmıştır.

Farklı meslek grupları tarafından yapılan çalışmalara örnek verecek olursak; Freeman'ın (35) 3 ve 4. sınıf öğrencilerine yaratıcı dramının; benlik kavramı, sosyal beceriler ve problem davranış üzerine etki etmediği saptanmıştır. Boran'ın (36) çalışmasında, öğrenme güçlüğü çeken çocuklar, dokuz haftalık yaratıcı drama çalışmasına katılmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; yaratıcı dramının öğrenme güçlüğü çeken çocuklar üzerinde temel sosyal beceriler, saldırgan davranışlarla başa çıkma becerileri, ileri konuşma becerileri, bilişsel beceriler ve ilişkiyi başlatma becerilerini geliştirici etkisi olduğu görülmektedir. Perry'nin (37) 5-12 yaş arası çocuklarla yaratıcı drama eğitimi ile sağlıklı beslenme konulu çalışması sonucunda, doğru beslenme konusunda önemli bir artış fark edilmiştir. Ayrıca yine hemşirelik öğrencilerin birtakım becerilerini geliştirmek amacıyla dramadan faydalanılan çalışmaların (11,38,39) olduğu da saptanmıştır. Drama, yaşayarak öğrenme fırsatı sunduğu için öğrencilerin öğrenmesine katkı sağlayan deneysel bir yöntem olarak kabul edilmektedir.

Hemşirelik Eğitiminde Drama Kullanımının Faydaları

Hemşirelik eğitiminde drama çok farklı şekillerde gerçekleştirilebilmektedir. Örneğin, öğrenciler rol oyunlarına katılabilir, izleyebilir veya oyunlarda performans gösterebilirler. Hemşirelerin yardımcı bir rol üstlenebilmesi için hastaların deneyimlerine girmeyi

öğrenmeleri gerekir (40). Burton (42), dramının öğrencilere farklı roller denemeleri ve farklı açılardan deneyimleri keşfetmeleri için bir fırsat sunduğunu belirtmektedir. Ancak, öğrenciler yalnızca sağlık personeli olarak performans gösterme şansına sahiplerse, dramının tam potansiyeli kullanılmaz ve öğrenciler hasta ve yakınlarının bakış açılarından durumları keşfetme şansını kayırabilir (41)

Drama, öğrencilere profesyonel hemşirelik çerçevesini anlamalarını sağlayacak yaşam boyu öğrenme tekniklerini kavrama imkanı sunmaktadır (16). Roldeki insan davranışının karmaşıklığını keşfederek, öğrencilere gelişme fırsatı vermektedir (29).

Drama öğrencilerin çeşitli roller üstlenerek, başkalarının bir durum, bir olay karşısında nasıl davrandıklarını görmelerine ve dili etkili bir şekilde kullanmalarına yardım eder, farklı kurgular yaparak kendi hayatlarında farklı karakterler ve eleştirmenler olmaları için fırsatlar sunar. Drama çeşitli tiyatro tekniklerinden faydalanarak müfredattaki konuları zenginleştirmeye yardımcı olur ayrıca yaparak, yaşayarak öğrenmenin temelini oluşturur. Hedefi ürün değil iki yönlü bir süreçtir ve bu süreç eğitim sistemine dahil olmalıdır (41). Dramanın eğitim sistemine entegre edilmesinde yaşayan ve dinamik bir kurgu gerektirir öğretmenler, öğrenciler ve toplum sürekli etkileşim içinde olmalıdır. Schön'e (43) ve Burnard ve Hennessy'ye (43) göre drama öğrencilerin profesyonel öğrenimi için önemli olan, hem fikirde hem de eylemde düşünmelerini kolaylaştıran bir girişimdir. Bu durum, eleştirel düşünme ve farkındalık gibi profesyonel becerileri teşvik eder. Kişinin kendine duyarlı olma yeteneğini artırır ve duyarlı olmak hemşirelik mesleği için önemlidir. Hemşirelerin empatik becerilerinin yüksek olması onların hastaların duygularını anlamalarını ve yardımcı olmalarını kolaylaştırmaktadır (44). Bu ilerlemeyi kaydetmek için drama destekli eğitimler hemşirelik eğitimine entegre edilmelidir.

SONUÇ

Günümüzde hemşirelik eğitiminde giderek artan popülaritesine rağmen, aktif öğrenme stratejileri yerine geleneksel öğretim yöntemleri tercih edilmektedir (45). Dramanın sınıfta kullanılması, öğrencinin farklı rollerle

denemeler yapmasına ve empatinin artmasına yardımcı olur. Kuşaklar değiştikçe hemşirelik öğrencilerinin öğrenme stillerinin değişeceği unutulmamalı, bilgi, beceri ve tutumların sürekli yenilendiği günümüz koşullarında hemşirelik eğitimi çağa uygun şekilde tasarlanmalıdır (45).

Yaratıcı drama gibi farklı eğitim yöntemleri hemşirelik öğrencilerin hem öğrenme hem de çalışma deneyimlerinde ilerleme kaydetmek, entelektüel ve eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmek için öğretim programları içerisine olması önerilir. Ayrıca sağlığın korunması ve geliştirilmesini sağlamak, ekip çalışması ve dayanışmasını kazanmak için de yaratıcı drama ile desteklenen derslerin katkısı olacağı düşünülmektedir. Hemşireliğin bilim ve sanattan oluşan bir meslek olması ve çalışma koşullarının zor olması nedeniyle mesleki eğitimde yaratıcı drama ile desteklenen derslerin daha fazla yer alması, hemşirelik bilgi ve felsefesini kazandığı üst sınıflarda da yaratıcı drama ile desteklenen çeşitli derslerin bulunması önerilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansman Bilgisi

Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Garret BM. Changing The Game; Some Thoughts On Future Healthcare Demands, Technology, Nursing And Interprofessional Education. Nurse Educ Pract 2012;12(4): 179-181.
2. Frenk J, Chen L, Bhutta Z, Cohen J, Crisp N, Evans T, Zurayk H. Health Professionals For A New Century: Transforming Education To Strengthen Health Systems In An Interdependent World. Lancet 2010; 376 (9756): 1923.
3. Boctor L. Active-Learning Strategies: The Use Of A Game To Reinforce Learning In Nursing Education. A Case Study. Nurse Educ in Pract 2013; 13(2): 96-100.
4. Kaya H, Akçin E. Öğrenme Biçimleri/Stilleri ve Hemşirelik Eğitimi. C. Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2002; 6(2):31-35.
5. Rogers C. Freedom to Learn. MacMillan College, New York; 1994
6. Rogers CR. Client-Centred Therapy. Houghton & Mifflin, Boston; 1951, pp 291-300
7. Andersen-Warren M, Mitchell S (eds) Dramatherapy: Clinical Studies. J Kingsley P, London; 1995, pp 108-135
8. Jefferies D, Karhani Z, Glew P, McNally S, & Ramjan L.M. The educational benefits of drama in nursing education: A critical literature review. Nurse Education Today 2020;104669.
9. Schatzberg AF. The use of Psychodrama in the Hospital Setting. The American Journal of Psychotherapy 1974; 28(4): 553-565.
10. Zeyrek S. Theatre and Drama in the Context of Teaching Turkish as a Foreign Language within the Framemork of Language Teaching. Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice 2020; 2(2): 88-101.
11. Bapoğlu S, Açıköz F, Kapısız Ö, & Yılmaz Ö. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede drama yönteminin kullanılması. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2011;1(3):17-21.
12. Gallegos C, Tesar AJ, Connor K, Martz K. The Use Of A Game-Based Learning Platform To Engage Nursing Students: A Descriptive, Qualitative Study. Nurse Educ Pract 2017; (27): 101-106.
13. Middlewick Y, Kettle J, Wilson J. Curtains up! Using forum theatre to rehearse the art of communication in healthcare education. Nurse Educ. Pract 2012; 12(3): 139-142.
14. McClimens A, Scott R. Lights, camera, education! The potentials of forum theatre in a learning disability nursing program. Nurse Educ. Today 2007; 27(3): 203-209.

15. Tuxbury J, Wall McCauley PM, Lement W. Nursing and theatre collaborate: an end-of-life simulation using forum theatre. *J. Nurse Educ.* 2012; 51(8): 462-465.
16. Bates K. Drama in the classroom: fitness to practise. *The practising midwife* 2013; 16(1): 23-25.
17. Welsh D, Lowry RC. Nursing students and end-of-life care: a play. *Nursing Education Perspectives* 2011; 32(6): 414-416.
18. McAlinden O. Explaining suicide: the role of drama. *Mental Health Practice* 2012; 15(5): 10.
19. Welch TR, Welch M. Dramatic insights: A report of the effects of a dramatic production on the learning of student nurses during their mental health course component. *International journal of mental health nursing* 2008; 17(4): 261-269.
20. Ekebergh M. Are you in control of the method or is the method in control of you? *Nurse Educ* 2005; 30(6): 259-262
21. Ekebergh M, Lepp M, Dahlberg K. Reflective learning with drama in nursing education -a Swedish attempt to overcome the theory praxis gap. *Nurse Educ Today* 2004; 24(8): 622-628.
22. Akyol AK. Drama ve dramanın önemi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2003;1(2).
23. Lewis D, O'Boyle-Duggan M, Chapman J, Dee P, Sellner K, & Gorman S. 'Putting Words into Action'project: using role play in skills training. *British Journal of Nursing* 2013; 22(11): 638-644.
24. McAllister M, Searl K, Davis S. Who is that masked educator? Deconstructing the teaching and learning processes of an innovative humanistic simulation technique. *Nurse education today* 2013; 33(12): 1453-1458.
25. Reams S, Bashford C. Interdisciplinary role play: Nursing and theater students advance skills in communication. *Delta Kappa Gamma Bulletin* 2011; 77(4): 42.
26. Smith Battle L. Learning to see the other through student-created dramas. *Journal of Nursing Education* 2012; 51(10):591-594.
27. Austin E, Hannafin N, Nelson W. Pediatric disaster simulation in graduate and undergraduate nursing education. *J. Pediatr. Nurs* 2013; 28 (4):393-399.
28. McGarry J, Aubeeluc A. A different drum; an arts-based educational program. *Nurs. Sci. Q* 2013; 26 (3): 267-273.
29. Welsh D, Lowry R. Nursing students and end-of-life care: a play. *Nurs. Educ. Perspect* 2011; 32 (6): 414-416
30. Buxton B. Interaction, unscripted. An effective use of drama to simulate the nurse- client relationship. *J. Psychosoc. Nurs* 2011; 49 (5): 28-32.
31. Güney R. Yaratıcı Drama Temelli Destek Programının Astım Hastalığı Olan Adölesanların Psikososyal Uyumuna Etkisi. Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2018.
32. Acar MD, Bayat M. The effect of diet-exercise trainings provided to overweight and obese teenagers through creative drama on their knowledge, attitude, and behaviors. *Childhood Obesity* 2018,15: 93-104.
33. Uslu N. İnsan Bakım Modeli'ne Göre Yaratıcı Drama İle Verilen Problem Çözme Ve Stresle Baş Etme Eğitiminin Tip 1 Diabetes Mellitus'lu Adölesanların Güçlendirilmesine Etkisi. Doktora Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2016.
34. Tedik S.E. Adölesanlarda Sağlık İnanç Modeli Temelli Yaratıcı Drama Eğitiminin Sağlık Denetim Odağı Ve Sigara Algısına Etkisi. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. 2019.
35. Freeman GD, Sullivan K, Fulton CR. Effects of creative drama on self-concept, social skills, and problem behaviour. *Journal of Educational Research* 2003, 96:131-138.

36. Boran E. Risk Gruplarıyla Sosyal Alanda Yaratıcı Drama Çalışmalarının Etkileri. Master Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2010.
37. Perry CL, Komro KA, Dudovitz B, Veblen-Mortenson S, Jeddeloh R, Koele R, Gallanar I, Farbakhsh K and Stigler MH. An evaluation of a theatre production to encourage non-smoking among elementary age children: 2 Smart 2 Smoke. *Tobacco Control* 1999, 8: 169-174.
38. Ulupınar S. Psikodrama uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin sorun çözme becerisine etkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2014;15(1).
39. Molu NG, Ceylan B, Özcan FY. Drama ile bütünleştirilmiş iletişim becerileri eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri, öz-yeterlik ve empatik eğilim düzeylerine etkisi. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi* 2019;1(1):13-26.
40. Yalçın Irmak A, Metinoğlu M. Vaka temelli rol play etkinliklerine katılan ve katılmayan hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilim düzeyi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 2017;5(12):153-167.
41. Taylor P. *Drama classroom: Action, reflection, transformation*. London, GBR: Falmer Press. 2000; 19.
42. Burton B. Drama, conflict and bullying: working with adolescent refugees. In: Anderson M, Dunn J. (Eds.), *How Drama Activates Learning*. Bloomsbury Academic, London, 2013; 64–77
43. Schön DA. *Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*. Arena, Aldershot. 1995; 29-30
44. Burnard P, Hennessy S. (Eds.), *Reflective Practices in Arts Education*. Springer, Dordrecht. 2006; 3-12.
45. Watso J. Watson's theory of human caring and subjective living experiences: caritative factors/caritas processes as a disciplinary guide to the professional nursing practice. *Texto Contexto Enferm* 2007;16(1):129
46. Şahin G, Başak T. Hemşirelik Eğitiminde Oyun Temelli Öğrenme. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2019,8(3):308-314.